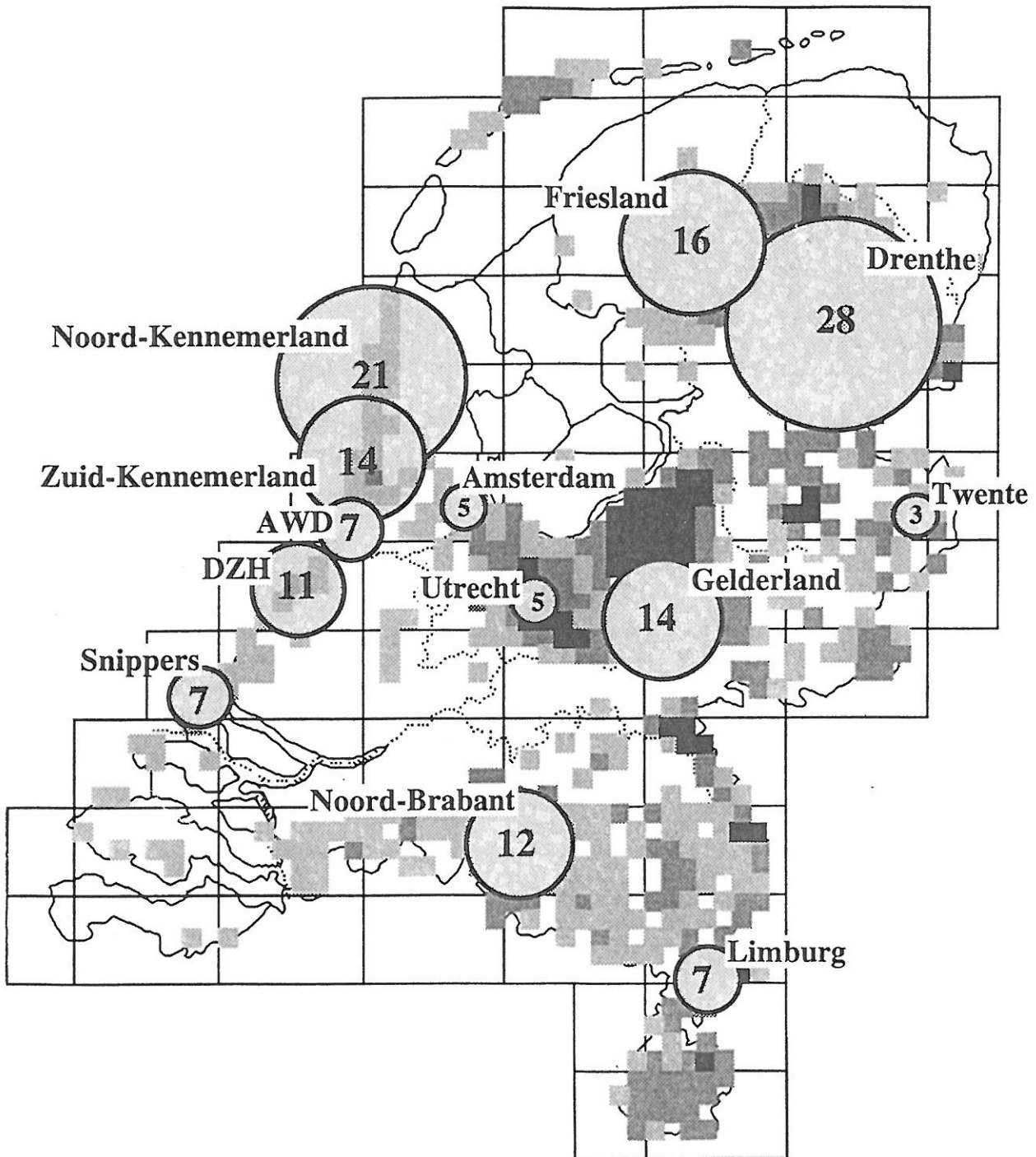

MEETNET REPTIELEN 1995: REGIO'S EN AANTALLEN TRAJECTEN

ACTIVITEITEN MEETNET REPTIELEN 1995

Reptielen zijn geteld in 13 regio's, voor elke regio is aangegeven hoeveel trajecten onderzocht zijn, over het hele land genomen zijn dat 150 trajecten in totaal. Alles opgeteld zijn er 777 telrondes uitgevoerd, dit is circa 1650 man/vrouw-uren waarnemen!

Hierbij zijn gezien en geteld:

Hazelworm	: 6	Gladde slang	: 5
Zandhagedis	: 1031	Ringslang	: 164
Levendbarende hagedis	: 1371	Adder	: 360

(Deze aantallen zijn exclusief de juveniele dieren uit zomer en najaar)

ACTIVITEITEN MEETNET REPTIELEN IN 1995

Op de bladzijde hiernaast is met cirkels de ligging van de dertien regio's weergegeven met daarin het aantal trajecten dat in 1995 in die regio's is gelopen. Het zwart-grijs mozaïek op de achtergrond geeft de soortendichtheid van de Nederlandse reptielen aan. Hiermee is te zien dat de trajecten bijna landsdekkend verspreid liggen. Zuid-Limburg, de Achterhoek, het midden van Overijssel en de Waddeneilanden zijn regio's die van belang zijn voor de Nederlandse reptielen en die nu nog in het meetnet ontbreken. De eerste twee hiervan worden volgend jaar ingevuld. In tabel 1 hieronder, worden de activiteiten van het meetnet samengevat. Hierin is al af te lezen dat in het afgelopen jaar een flinke uitbreiding heeft plaatsgevonden. Er zijn

vier nieuwe regio's bijgekomen. De twee regio's die voorheen Noord-Kennemerland besloegen zijn nu samengevoegd zodat er per saldo drie regio's zijn bijgekomen. De nieuwe regio's zijn: Drenthe (met een stukje Groningen), Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. De vier gebieden hebben elk hun eigen bijzonderheden waardoor hun aanwinst voor het meetnet van groot belang is. Zo zijn Drenthe en Limburg zeer soortenrijke provincies; met Utrecht erbij hebben we vrijwel alle delen van het verspreidingsgebied van de zandhagedis in het Meetnet zitten; Noord-Brabant is van groot belang voor het voorkomen van de levendbarende hagedis. Deze soort was voorheen in het meetnet ondervertegenwoordigd.

Tabel 1
Overzicht activiteiten
Meetnet Reptielen
in de afgelopen
drie jaar

Activiteiten Meetnet Reptielen	1993	1994	1995	verschil
aantal regio's met trajecten	10	10	13	+ 3
aantal trajecten waar geteld werd	64	104	150	+ 46
aantal uitgevoerde telrondes	403	582	777	+ 195
gem. aantal bezoeken per traject	6.3	5.6	5.2	- 0.4

Met de uitbreiding van regio's is het aantal gelopen trajecten flink opgevoerd. Vanzelfsprekend is hiermee het aantal uitgevoerde telrondes ook toegenomen, maar helaas niet in verhouding met het aantal trajecten. In de onderste regel van tabel 1 kunt u zien dat het gemiddeld aantal bezoeken dat per traject werd afgelegd is gedaald, tot 5.2. In 1994 was het aantal bezoeken per traject ook al gedaald. Achteraf beschouwd was 1993 een

voorbeeldig jaar met 6.3 bezoeken per traject. Eén en ander betekent dat het streven van zeven trajectbezoeken voor veel waarnemers niet haalbaar is. Toch zouden we erop aan willen dringen vooral wèl te proberen het traject zeven keer te bezoeken. Hierdoor is de statistische verwerking van de telgegevens betrouwbaarder, en zijn we sneller in staat om een trend in de reptielenstand te signaleren, en kunnen maatregelen op tijd worden genomen.

Tabel 2. Per regio de aantallen trajecten waarin soorten zijn waargenomen.

Kolom 1: de naam van de regio, en de soortendiversiteit (aantal reptielsoorten dat in de regio voorkomt).

Kolom 2: het aantal onderzochte trajecten in 1995.

In de overige kolommen: de aantallen trajecten waar de soorten inderdaad zijn waargenomen, hierbij is:

Af=hazelworm, La= zandhagedis, Lv= levendbarende hagedis, Ca= gladde slang, Nn= ringslang, Vb=adder

regio's	soorten diversiteit	aantal trajecten	aantal trajecten waar de soort gezien is					
			Af	La	Lv	Ca	Nn	Vb
Noord-Kennemerland	1	21	-	14	-	-	-	-
Zuid-Kennemerland	2	14	0	13	-	-	-	-
Amsterdamse Waterleidingduinen	1	7	-	7	-	-	-	-
Berkheide en Meyendel	1	11	-	10	-	-	-	-
Duinsnippers	2	7	-	5	0	-	-	-
Amsterdam	2	5	-	0	-	-	5	-
Friesland	5	16	1	-	14	1	7	12
Drenthe en Groningen	6	28	1	0	27	1	4	22
Twente	3	3	-	1	2	-	-	2
Gelderland	6	14	3	12	7	0	3	0
Utrecht	4	5	0	3	2	-	2	-
Noord-Brabant	4	12	0	1	11	0	-	-
Limburg	5	7	0	4	7	1	-	3
totaal aantal		150	5	70	70	3	21	39
aantal trajecten waar de soort voorkomt			34	87	77	16	27	49

In tabel 2 staan de verschillende regio's met het totaal aantal getelde trajecten, het aantal trajecten waarop de verschillende soorten zijn gezien en de totale soortendiversiteit van de regio's. De meest soortenrijke regio's zijn Gelderland en Drenthe, beide met zes soorten. Dat wil zeggen alle inheemse reptielen behalve de muurhagedis. Hoewel het de vraag is hoe het met de zandhagedis in Drenthe is gesteld. In de zes potentiële trajecten daar, is de soort niet gezien. Derde en vierde qua soortenrijkdom zijn Friesland en Limburg. In de Friesland-trajecten komen geen zandhagedissen voor; in Limburg geen ringslangen. Limburg is wel de enige regio waar de muurhagedis voorkomt, deze is in dit overzicht niet meegenomen. De meest soortenarme regio's zijn Amsterdam en de duinen.

Ook dit jaar werden op enkele trajecten de hazelworm en de gladde slang waargenomen. Omdat beide soorten wel op een redelijk aantal trajecten voorkomen, is

het duidelijk dat de kans om ze te zien zeer klein is.

In tabel 3 staat weergegeven op hoeveel trajecten de soorten kunnen worden aangetroffen in vergelijking met de voorgaande jaren. Hieraan is te zien dat een aantal soorten nu beter in het meetnet vertegenwoordigd is dan voorheen. Was het in de voorgaande jaren vooral de zandhagedis met een groot aantal trajecten, de levendbarende hagedis heeft nu een vergelijkbare presentie in het meetnet. Ook het aantal adder-trajecten is flink gestegen, en is nu goed vertegenwoordigd. Voor deze beide soorten is de toevoeging van nieuwe regio's van groot belang geweest.

In vrijwel ieder belangrijk leefgebied van de gladde slang in Nederland wordt nu een traject gelopen, waardoor we misschien wat meer over deze geheimzinnige en zeldzame soort te weten kunnen komen. Uit tabel 3 kan worden opgemaakt dat alle soorten reptielen redelijk tot goed vertegenwoordigd zijn in het meetnet.

Tabel 3

Aantallen trajecten waar een soort voorkomt en dus geteld kan worden van 1993 t/m 1995

soorten	aantallen			verschil
	1993	1994	1995	
Hazelworm	8	13	34	+ 21
Zandhagedis	53	72	87	+ 15
Levendbarende hagedis	12	23	77	+ 54
Gladde slang	1	4	16	+ 12
Ringslang	9	16	27	+ 11
Adder	7	16	49	+ 33

INVALSHOEK SOORTEN

Vier soorten reptielen worden kwantitatief gevolgd, dat wil zeggen dat we de telgegevens van deze soorten van jaar op jaar kunnen vergelijken. Dit zijn de zandhagedis, levendbarende hagedis, ringslang en adder. De overige twee soorten, hazelworm en gladde slang, worden vanwege hun lage trefkans kwalitatief geanalyseerd; we kijken of zij wel of niet voorkomen in bepaalde gebieden. Per soort zal een overzicht worden gegeven van de waarnemingen tijdens de trajectbezoeken van 1995. Op de kaartjes is van iedere soort het verspreidingsgebied in Nederland aangegeven. Naast de kaartjes staat het aantal trajecten vermeld waar de betreffende soort in de verschillende regio's kan worden aangetroffen. Daarnaast wordt in een staafdiagram, aangegeven wat de gemiddelde score was per trajectbezoek in 1995, voor elke regio apart. Daarbij zijn ook de uitschieter aangegeven: het traject met het hoogste- en het laagste gemiddelde aantal dieren. In de figuren zijn de volgende afkortingen gebruikt voor de regio's: Du= Duinen (alle duinregio's samen), Am=

Amsterdam, Fr= Friesland, Dr= Drenthe, Tw= Twente, Ge= Gelderland, Ut= Utrecht, Nb= Noord-Brabant, Li= Limburg.

De zandhagedis

Het verspreidingsgebied van de zandhagedis in Nederland beslaat grofweg de gehele duingordel (behalve enkele Wadden- en Zeeuwse-eilanden), de Utrechtse heuvelrug, de Veluwe en enkele verspreid liggende gebieden in de oostelijke helft van het land. In vrijwel het gehele verspreidingsgebied liggen trajecten en worden de dieren geteld, behalve op de Waddeneilanden en in het midden van Overijssel. In twaalf van de dertien regio's is naar zandhagedissen gezocht. Op 87 trajecten kan de soort worden aangetroffen, op 70 daarvan is hij daadwerkelijk gezien (tabel 2). Het maximum aantal zandhagedissen dat is waargenomen tijdens één telronde was 36, op een traject in Utrecht. Het hoogste jaargemiddelde, twaalf hagedissen per ronde, werd op twee trajecten gescoord: een spoortraject in Gelderland en een duintraject bij Katwijk.